

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประเด็นความรู้	แนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่
คณะ/หน่วยงาน	ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
ผู้รับผิดชอบโครงการ	อาจารย์วิจิตรา จามจรี

หลักการและเหตุผล

จากการได้ มีโอกาส เข้าร่วมประชุมในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ของภาควิชาสังคมศาสตร์ พบว่าคณาจารย์ในภาควิชาสังคมศาสตร์และคณาจารย์ในภาควิชาอื่นๆ ที่เข้าร่วมประชุม พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ การสอนล้วนแล้วแต่ มีความกังวลใจในเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่” เนื่องจากโดยเฉลี่ยชั้นเรียนขนาดใหญ่มักจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณาจารย์ ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งทางสถาบัน/มหาวิทยาลัยจะต้องจัดให้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 1

ตามความรู้สึกของคณาจารย์แต่ละท่านเห็น ว่า ขนาดของห้องเรียนและจำนวน ผู้เรียนที่มีมากกว่า 50 คนขึ้นไปถือเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นอุปสรรคที่มักจะสร้างความกังวลใจให้กับผู้สอนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นใจว่าตนเองจะสามารถดำเนินการสอนได้อย่างราบรื่นหรือไม่ จะควบคุมชั้นเรียนได้อย่างไร จะ จัดจำชื่อผู้เรียนได้หรือไม่ จะจัดกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างไร และทำอย่างไรผู้เรียนจึงจะได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่

ซึ่งสอดคล้องกับจากงานวิจัยในต่างประเทศของ Watson Todd (2006a) ที่พบว่าลักษณะปัญหาและอุปสรรคของการสอนชั้นเรียนใหญ่มีดังนี้คือ 1. การจัดการชั้นเรียน/การจัดกิจกรรม เช่น การขาดเรียน การขาดการควบคุมชั้นเรียน การขาดการจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนโดยใช้วิธีการบรรยายเพียงอย่างเดียว การที่ผู้สอนไม่มีกิจกรรมที่ ทำให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมสูง 2. ปัญหาเชิงกายภาพและแนวทางการฝึกปฏิบัติ เช่น การใช้สถานที่ ความสะดวกสบาย การที่ผู้เรียนมองไม่เห็น/ไม่ได้ยิน การจัดทำเอกสาร ปัญหาเสียงรบกวน ปัญหาเรื่องเวลาในการนำเสนองานของผู้เรียน 3. อุปสรรคด้านอารมณ์และสังคม เช่น ความห่างเหินระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ไม่รู้สึกเป็นส่วนร่วมของกลุ่ม ขาดการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ขาดการรู้จักผู้เรียนและการจำชื่อ 4. ปัญหาด้านปฏิสัมพันธ์ คือ มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันน้อย 5. ปัญหาการให้

ข้อมูลป้อนกลับและการประเมินผล เช่น การติดตามผลและช่วยในการเรียน การตรวจงานและประเมินผลงาน เป็นต้น

ดังนั้นอาจพอสรุปได้ว่า คณาจารย์ในภาควิชาสังคมศาสตร์และคณาจารย์ในภาควิชาอื่น ๆ ที่เข้าร่วมประชุม พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ การสอนแล้วนั้น มีความสนใจร่วมกันในเรื่องปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่ และส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่ แม้ว่าจะเป็นอุปสรรคในการจัดกระบวนการเรียนรู้ แต่ก็ถือเป็นสิ่งท้าทายสำหรับ ผู้สอนในชั้นเรียนใหญ่ว่าจะมีการจัดการเรียนการสอนอย่างไรที่จะทำให้เกิดคุณภาพในการเรียนการสอน และยังคงสามารถตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนได้อีกด้วย

ทั้งนี้ภายหลังจาก การประชุม พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์ การสอนเสร็จสิ้นลง ในฐานะที่เป็น อาจารย์ ผู้รับผิดชอบโครงการ จึงได้มีการนำมารวบรวมเป็น องค์ความรู้ ซึ่งนำเสนอสภาพการดำเนินการ ปัญหา /อุปสรรค และแนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่ โดยทางภาควิชาจะเป็นผู้พิมพ์เผยแพร่ให้กับคณาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการทุกท่าน และผู้ที่มีความสนใจร่วมกันอีก ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คณาจารย์ทุกท่านได้นำไปประยุกต์ใช้และประเมินผลการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คณาจารย์มีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่จากประสบการณ์การสอนของแต่ละท่าน
2. เพื่อให้คณาจารย์แต่ละท่านที่เชิญมาสนทนากันได้รวบรวมความรู้และสร้างแนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่
3. เพื่อให้คณาจารย์นำแนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่มาประยุกต์ใช้

กลุ่มเป้าหมาย

คณาจารย์ในภาควิชาสังคมศาสตร์และคณาจารย์ในภาควิชาอื่น ๆ

กิจกรรมของโครงการ

เข้าร่วมประชุม/สัมมนา พูดคุย สอบถาม และแลกเปลี่ยนความรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนการสอน

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554

งบประมาณ

2,000 บาท

ดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จ

1. อาจารย์ได้เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
2. ได้องค์ความรู้ในการจัดการชั้นเรียนขนาดใหญ่

การประเมินผลโครงการ

- ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่
- อาจารย์นำความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่

กระบวนการ

1. ร่วมกันพิจารณาปัญหาที่พบจากประสบการณ์การสอนของอาจารย์ผู้สอน
2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่
3. สรุปองค์ความรู้
4. พิมพ์เผยแพร่

5. นำไปใช้ โดยอาศัยเครื่องมือ/แบบบันทึกความรู้
6. กลับมาพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้อีกครั้งเพื่อประเมินผลที่ได้จากการนำไปใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้คณาจารย์ได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่จากประสบการณ์การสอนของแต่ละท่าน
2. ทำให้คณาจารย์แต่ละท่านที่เชิญมาสนทนากันได้รวบรวมความรู้และสร้างแนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่
3. ทำให้คณาจารย์ได้นำแนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่มาประยุกต์ใช้

สรุปข้อความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : ปัญหาที่พบจากการสอนในชั้นเรียนใหญ่

1. ความใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอน : แน่นอกว่าชั้นเรียนขนาดใหญ่ย่อมมีนักศึกษา เป็นจำนวนมากตามมาเสมอ ดังนั้น การที่ครู/อาจารย์จะจำชื่อนัก ศึกษาไม่ได้หรือจำ ไม่ได้ทั้งหมดจึง ถือเป็น เรื่องปกติ
2. ความวิตกกังวล : ครู/อาจารย์บางท่านอาจรู้สึก มีความ กังวลเกี่ยวกับ การที่ต้องสอนต่อหน้า นักศึกษาจำนวนมากๆ เช่นเดียว กันกับนักศึกษา บางคนก็อาจรู้สึกวิตกกังวล ไม่มั่นใจใน การแสดงออกหน้าชั้นเรียนต่อหน้าเพื่อนร่วมชั้นเป็นจำนวนมากๆ ได้
3. การรับรู้ถึงความต้องการของนักศึกษา : การที่ครู/อาจารย์ผู้สอนจะ เรียกนักศึกษา มาพูดคุยหรือให้ คำปรึกษาแบบตัวต่อตัวและทั่วถึง ผู้เรียนทุกคนนั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยาก หรืออาจเป็นไปได้เลย สำหรับชั้นเรียนขนาดใหญ่
4. การให้คะแนน เกรด : ไม่ว่าจะเป็นการให้คะแนน เกรดและการทดสอบวัดผลต่างๆ มักจะต้องใช้ เวลาพอสมควร จนบางครั้งอาจทำให้ครู /อาจารย์รู้สึกเหนื่อยล้า และ ขาดความเที่ยงตรง ไป บ้าง

5. ขาดสมาธิ : สมาธิที่อาจไขว้เขวไปได้โดยเฉพาะสำหรับครู/อาจารย์ผู้สอน เนื่องจาก อาจถูกรบกวนจากนักศึกษาที่เข้าชั้นเรียนสาย หรือเข้ามา แล้วอาจจะมีการถามเพื่อนที่นั่งใกล้ๆ ว่าอาจารย์สอนอะไรให้ทำอะไร จนทำให้เกิดการพูดคุยกันในชั้นเรียนระหว่างที่ครู/อาจารย์กำลังสอน
6. ระดับของเสียงรบกวน : ชั้นเรียนขนาดใหญ่นั้นอาจกลายเป็นตลาดนัดขนาดย่อมๆ ได้เช่นกัน โดยเฉพาะในเวลาที่ ครู/อาจารย์ ผู้สอน สั่งงาน หรือ มอบหมายงาน ให้ทำแบบเป็นกลุ่มหรือทำงานคู่ ช่วงเวลานี้ นักศึกษามักจะคุยกันมาก ซึ่งหากมีเสียงรบกวนมาก จนเกินไปก็อาจทำให้ครู/อาจารย์ใจดีบางคนกลายเป็นครูโหวใจร้ายขึ้นมาเลยทีเดียว
7. การเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอน : ชั้นเรียนที่มีขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ สำหรับการเรียนการสอนค่อนข้างมาก ตามไปด้วย เช่น กระดาษ ใบงาน รูปภาพ ซึ่งครู /อาจารย์ผู้สอนเองก็อาจรู้สึกเบื่อหน่ายกับการที่จะต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ครั้งละมากๆ
8. การเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของ นักศึกษาแต่ละคน : ทำได้ค่อนข้างยากเพราะ ชั้นเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาที่ต้องคอยเฝ้าสังเกตเป็น จำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการมอบหมายงานให้ทำแบบเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม
9. พื้นที่ภายในชั้นเรียน : จำนวนนักศึกษาที่มีเป็นจำนวน มากจะส่งผลให้พื้นที่ภายในห้องเรียน ถูกจำกัดหรือแคบลง ส่งผลให้การทำกิจกรรมบางอย่าง เช่น การแสดงละคร การสาธิตกิจกรรม อาจทำได้อย่างจำกัดหรือทำไม่ได้เลย
10. ตำราเรียนและครุภัณฑ์ต่างๆ : ตำราเรียน การจัดการครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ และวัสดุทัศนูปกรณ์ต่างๆ อาจมีไม่เพียงพอสำหรับนักศึกษาที่มีจำนวนมาก

สรุปองค์ความรู้ : แนวทางสำหรับการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่

1. ใช้สมุดสำหรับจดบันทึกข้อมูลต่างๆ : ครู/อาจารย์ผู้สอนควรพกพา หรือนำเอาสมุดจดเล่มเล็กๆ พร้อมปากกาติดตัวไปด้วยทุกครั้งเวลาที่เข้าสอน โดยพยายามจดบันทึกข้อสังเกตและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งแบบเป็นคู่และแบบกลุ่ม หลังจากนั้นให้พยายาม ประเมินข้อผิดพลาดต่างๆ ออกมาอย่างละเอียดภายหลังจากการสอนเสร็จสิ้น
2. กระจายพื้นที่การทำกิจกรรม : พยายามเพิ่มพื้นที่การทำกิจกรรมในห้องเรียนของนักศึกษาให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ กระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมร่วมกันของนักศึกษา อาจเป็นการขอใช้ห้องเรียนที่ยังว่างอยู่ หรือบริเวณพื้นที่ว่างอื่นๆ ในอาคารเรียนสำหรับการทำกิจกรรมดังกล่าว หรืออาจใช้พื้นที่ว่างนอกอาคารเรียนก็ได้หากมีความจำเป็น
3. ให้คะแนนและผลการเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นหลัก : ให้ถือว่าการบ้านและการเข้าชั้นเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของคะแนนเก็บและจะส่งผลต่อผลการเรียน (เกรด) ในตอนปลายเทอมด้วย หรืออาจให้มีการทดสอบย่อยทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาสนใจที่จะเข้าเรียนมากขึ้นก็ได้
4. พยายามทำให้เกิดการแข่งขัน ในชั้นเรียน : เพื่อให้การเรียนในชั้นเรียนเกิดความสนุกและมีบรรยากาศของการแข่งขันมากขึ้น ครู/อาจารย์ ผู้สอนอาจ จะแบ่งนักศึกษา ในชั้นออกเป็นกลุ่มย่อยๆ และจัดให้มีการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ซึ่งครู /อาจารย์ผู้สอน ควรจะมีการให้คะแนนสำหรับกลุ่มที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี เช่น ไม่คุยกันในห้อง ไม่เล่นกัน ไม่หยอกล้อกัน ตั้งใจเรียน และตอบคำถามได้ เป็นต้น และหากกลุ่มใดมีพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสม ก็จะต้องถูกหักคะแนนเก็บด้วยเช่นกัน
5. พยายามทำให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย : ครู/อาจารย์ผู้สอนควรทำให้นักศึกษาในชั้นเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการสอน และผ่อนคลายก่อนที่จะเข้า สู่บทเรียน อย่าพยายามตระเตรียมการสอน เพียงแค่ ก่อนเข้า สอน หรือในตอนเช้าเป็นอันขาด ครู /อาจารย์ ผู้สอนอาจทำ ตัวให้ดูเหมือนกับการสอนใน แต่ละวัน เป็นเรื่องสบายๆ ไม่เคร่งเครียด และอย่าพยายามทำตัวให้ดูกระตือรือร้นมากเกินไปจนทำให้นักศึกษาเกิดความเครียด

6. สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักศึกษา : พยายามเรียนรู้และค้นหาวิธีที่จะสามารถจดจำชื่อ นักศึกษาในชั้นเรียนได้อย่างแม่นยำ และหากรู้เกี่ยวกับรายละเอียดปลีกย่อยในตัวนักศึกษาแต่ละคนได้ก็จะยิ่งดีมากขึ้น นอกจากนี้ครู/อาจารย์ผู้สอนอาจเขียนแผนผังที่นั่งของนักศึกษาแต่ละคนไว้ในชั่วโมงแรกของการเรียนการสอน และพยายามสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของ นักศึกษาแต่ละคน เพื่อให้สามารถจดจำลักษณะเด่นของแต่ละคนได้ หรือ อาจจะพูดคุยกับนัก ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง อาจารย์เองก็ได้ ซึ่ง ถือเป็น การอธิบายถึงบทบาท -การทำหน้าที่ของครู/อาจารย์ในชั้นเรียนนี้ไปในตัวด้วย
7. พยายามควบคุมไม่ให้เกิดเสียงรบกวนมากเกินไป : พยายามส่งสัญญาณให้นัก ศึกษารับรู้ ว่าครู/อาจารย์ผู้สอนไม่ต้องการให้มีเสียงรบกวนเกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งควรเริ่มตั้งแต่ชั่วโมงแรกของแต่ละรายวิชา เนื่องจากจะทำให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ถึงสัญญาณดังกล่าวและ ระมัดระวังที่จะไม่ทำให้เกิดเสียงรบกวนขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม ครู/อาจารย์ผู้สอนไม่ควรใช้การเตือนด้วยเสียงหรือการแสดงกิริยาอาการที่ดูแข็งกร้าวกับนักศึกษาคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ควรใช้การเตือนแบบทั่ว กั้นทั้งชั้นเรียน
8. ลดระยะเวลาการเตรียมการสอนที่เสียไปโดยไม่จำเป็น : เช่น การเช็คชื่อ การเตรียมเอกสารต่างๆ หากทำเป็นรายบุคคลอาจใช้เวลามากเกินไป โดยครู/อาจารย์ผู้สอน อาจเปลี่ยนเป็นการ ใช้การออกแบบคำถามสั้นๆ (Quizzes) เพื่อทดสอบนักศึกษาซึ่งถือเป็น การเช็คชื่อไปในตัวได้อีกด้วย
9. เคร่งครัดในเรื่องการมาสายของนักศึกษา : ควรระบุให้ทราบถึงความเคร่งครัดในเรื่อง การเข้าเรียนสายของนักศึกษา เช่น อาจระบุว่า นักศึกษาไม่ควรมาสาย เกิน 15 นาที หากมาสายเกินกว่านั้น ก็เป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะต้องตามเนื้อหา ของบทเรียนให้ทันด้วยตนเอง ส่วนครู/อาจารย์ผู้สอน ก็มีหน้าที่ดำเนินการสอนต่อไปโดยจะไม่ทบทวนเนื้อหาช่วงแรกให้อีก
10. บอกอี-เมลล์แอดเดรสของครู/อาจารย์ผู้สอนให้นักศึกษาทุกคนทราบ : ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ นั้น ครู/อาจารย์ผู้สอนอาจรับรู้ ถึงอารมณ์ความรู้สึกของนัก ศึกษาในชั้นเรียนได้ทั้งก่อนและหลังการเรียนการสอนผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรืออี-เมลล์ รวมทั้งยัง ถือเป็นช่องทางที่ระบายความรู้สึกต่างๆ ของตัวครู/อาจารย์ผู้สอน เองให้นัก ศึกษาได้รับรู้อีกด้วย ครู /อาจารย์ผู้สอนควรบอกอี-เมลล์แอดเดรสของตนให้นัก ศึกษาทุกคนทราบ เพื่อให้พวกเขาได้ใช้ประโยชน์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

หรือหากไม่ชอบวิธีการดังกล่าว ก็อาจใช้ช่วงท้ายชั่วโมงเรียนสำหรับการสนทนาอย่างอิสระระหว่างครู/อาจารย์กับนักศึกษาก็ได้ ซึ่งอาจเป็นการถามตอบด้วยคำถามง่ายๆ สบายๆ และเป็นกันเอง

ข้อเสนอแนะ

1. นอกจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น คณาจารย์แต่ละท่านก็ควรจะมีการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะประเมินการสอนของตนเอง ซึ่งอาจจะพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

- พฤติกรรมของนักศึกษาในห้องเรียน เช่น ความสนใจ ความกระตือรือร้น การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่
- สอบถามจากนักศึกษาว่าเรียนเข้าใจไหม ชอบการสอนแบบนี้หรือไม่ หรืออยากจะทำให้อาจารย์มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมอะไรอีกไหม
- พิจารณาจากผลการประเมินของนักศึกษา ที่ฝ่ายวิชาการเป็นฝ่ายให้นักศึกษาประเมิน โดยดูถึงคะแนนเฉลี่ยทั้งหมด และดูเป็นข้อๆ ว่าข้อใดดีมาก ข้อใดดี และข้อใดควรปรับปรุงแก้ไข

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้ควรแสดงออกมาในรูปแบบของงานวิจัยหรืองานวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ให้แก่ครู/อาจารย์ผู้สอนในแต่ละปีการศึกษา

2. ภายหลังจากการพูดคุยของคณาจารย์ตามโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่น่าสนใจแล้ว ทางภาควิชาสังคมศาสตร์ได้ดำเนินการจัดทำเป็นเอกสารความรู้ พิมพ์เผยแพร่แก่คณาจารย์ทุกท่านที่เชิญมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน โดยมีการนำไปใช้ในชั้นเรียนจริงของคณาจารย์แต่ละท่าน และหลังจากนั้นจะมีการกลับมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อประเมินผลที่ได้จากการนำไปใช้ด้วย

ประเด็นความรู้ : แนวทางการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่
สรุปองค์ความรู้ : รูปแบบการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่

1. จำนวนผู้เรียนเท่าใดที่ใช้ระบุว่าเป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่

จากบทความเรื่องการเรียนการสอนในห้องเรียนขนาดใหญ่ : อุปสรรคและทางเลือกที่ท้าทาย ของรองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุว่าทำให้คำจำกัดความของห้องเรียนขนาดใหญ่มีความแตกต่างหลากหลายตามสาขาวิชา ลักษณะวิชาและประสบการณ์การสอนของคณาจารย์ ในรายวิชาที่การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนผู้สอนมากอย่าง เช่น ภาษาอังกฤษ ได้มีการสำรวจความเห็นของคณาจารย์ในระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 108 คน พบว่าผู้สอนเริ่มรู้สึกว่าห้องเรียนมีขนาดใหญ่เมื่อมีผู้เรียนในชั้น 42.57 คน ในขณะที่ตัวเลขของผู้เรียนที่ 44.52 คนในชั้นเรียนผู้สอนเริ่มรู้สึกว่ามีความปัญหาในการจัดการเรียนรู้อีก ในขณะที่ชั้นเรียนปกติผู้สอนจะมีผู้เรียนในชั้น 47.17 คน (Watanapokakul, 2006) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้สอนโดยเฉลี่ยจะต้องเผชิญกับปัญหาชั้นเรียนขนาดใหญ่

สำหรับชั้นเรียนในระดับอุดมศึกษา จากการรายงานการสำรวจความเห็นของการเรียนการสอนชั้นเรียนขนาดใหญ่ในมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย (2001) มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียได้แจกแจงขนาดของชั้นเรียนตามจำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้นไว้ดังนี้ ชั้นเรียนขนาดใหญ่ที่มีผู้เรียน 70-299 คน มีอยู่ประมาณ 46.8% ขนาดชั้นเรียนที่มีผู้เรียน 300-499 คน มีอยู่ 23.8% ขนาดชั้นเรียน 500-999 คน มีประมาณ 20.2% และห้องเรียนขนาดใหญ่มาก ซึ่งมีผู้เรียนมากกว่า 1,000 คน มีประมาณ 9.2% และชั้นเรียนขนาดใหญ่เป็นชั้นเรียนที่มักเป็นรายวิชาพื้นฐานที่สถาบันจัดให้กับผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ซึ่งจากการประชุมกลุ่มย่อยพบว่าสถาบันอุดมศึกษาของไทยก็ประสบปัญหาใกล้เคียงกัน การที่ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่มากกว่าที่เคยชินในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งในแต่ละชั้นเรียนมักจะมีผู้เรียนประมาณ 40-60 คนนั้นก็อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการปรับตัวในการเรียนการสอนได้

ดังนั้นอาจพอสรุปได้ว่าจำนวนผู้เรียนที่เป็นข้อบ่งชี้ว่าเป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่ แม้ว่าจะยังคงหาข้อสรุปได้ยาก แต่ทั้งนี้คณาจารย์ระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นสถาบันใดก็ตาม ก็ควรเริ่มที่จะต้องหันมาให้ความสนใจ

ในปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่ พร้อมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหา อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการเรียนการสอนต่อไป

2. อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่

จากการศึกษาของ McLeod (1989) พบว่าจากเหตุผลทั้งหมด 333 ประการที่คณาจารย์อ้างถึงเป็นประเด็นปัญหาจากเรื่องประสิทธิภาพการสอน รวมความถี่มากถึง 144 หรือ 43.3% คณาจารย์แสดงความคิดเห็นในเรื่องอุปสรรคการสอนชั้นเรียนขนาดใหญ่ที่สะท้อนจากเรื่องความพยายามดำเนินการมากขึ้นกว่าการสอนในชั้นเรียนปกติ 110 หรือ 33% และอุปสรรคที่สะท้อนแง่มุมในเรื่องอารมณ์ คือ 79 หรือ 23.7%

Watson Todd (2006a) สรุปปัญหาการเรียนการสอนชั้นเรียนใหญ่พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาจากงานวิจัยที่ดำเนินการในต่างประเทศ ดังนี้คือ

ลักษณะปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ปัญหา
<p>การจัดการ/ การจัดการกิจกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การควบคุมชั้นเรียน การขาดเรียน การจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนโดยใช้วิธีการบรรยายและฝึกในลักษณะ drill ผู้สอนเลี่ยงการใช้กิจกรรมที่ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมสูง 	<p>การจัดการ/ การจัดการกิจกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ จัดตั้งระบบผู้นำกลุ่มผู้เรียน จัดลำดับกิจกรรมใช้กิจกรรมหลากหลาย
<p>ปัญหาเชิงกายภาพและแนวทางในการฝึกปฏิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้สถานที่ ความสะอาดสงบ ผู้เรียนไม่เห็น/ ไม่ได้ยิน ปัญหาเสียงรบกวน ปัญหาเรื่องเวลาในการนำเสนองานของผู้เรียน การจัดทำเอกสาร 	<p>ปัญหาเชิงกายภาพและแนวทางในการฝึกปฏิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้กิจกรรมกลุ่ม และการจัดที่นั่งที่เหมาะสม ื่อต่อการดำเนินกิจกรรม
<p>อุปสรรคด้านอารมณ์/ สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้ rapport การสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองกับผู้เรียน มีความห่างเหินกับผู้เรียนไม่ค่อยรู้จักผู้เรียน ไม่รู้สึกเป็นส่วนร่วม เป็นกลุ่ม การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การรู้จักผู้เรียน การจำชื่อ 	<p>อุปสรรคด้านอารมณ์/ สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้เพลงบรรเลงช่วยสร้างบรรยากาศ ใช้เทคนิคในการจำชื่อผู้เรียน
<p>ปัญหาด้านปฏิสัมพันธ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับน้อย การให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การเน้นการปฏิบัติ การเพิ่มโอกาสในการใช้ภาษาแม่ บทเรียนมีความน่าสนใจน้อยลง 	<p>ปัญหาด้านปฏิสัมพันธ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระตุ้นให้ผู้เรียนตอบพร้อมกันใช้กิจกรรมลักษณะที่เน้นการสื่อสาร เช่นกิจกรรมคู่ หรือกิจกรรมกลุ่ม
<p>ปัญหาการให้ข้อมูลป้อนกลับและการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - การติดตามผลและช่วยในการเรียน (monitoring) การให้ข้อมูลป้อนกลับ การวัดผล ภาระในการตรวจงานและประเมินผลงาน 	<p>การติดตามและช่วยเหลือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน/ กลุ่มเพื่อน

	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับ - ให้ข้อมูลป้อนกลับแบบ plenary ใช้การประเมินตนเอง และการประเมินโดยเพื่อน ภาระการตรวจและประเมินผลงาน - ใช้แฟ้มสะสมผลงาน - ให้คำแนะนำการแก้ไขในเฉพาะในส่วนสำคัญและจำเป็น (limited editing) - ใช้คอมพิวเตอร์ในการตรวจ - ใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน - ใช้ project work - ใช้ e-mail, discussion boards และ internet - ใช้การเรียนแบบทีม - ใช้ผู้ช่วยสอน - แลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างสถาบัน
--	---

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่

จากงานวิจัยในต่างประเทศของ (Jane et al., 2007) ได้สรุปรูปแบบการจัดการสอนในชั้นเรียนใหญ่ ที่เป็นประโยชน์กับตัวผู้เรียน เอง และยังทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถของครู/อาจารย์ผู้สอนด้วยอีกทางหนึ่ง ซึ่งครู/อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่ของตนได้ ดังนี้

- 1) การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย
- 2) การเรียนแบบลักษณะของเพื่อนช่วยเพื่อน/ กลุ่มเพื่อน
- 3) การใช้พื้นที่/จัดสภาพห้องเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 4) การใช้อาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพในการสอน
- 5) การมีผู้ช่วยสอน (Teacher assistant) หรือ อาสาสมัครช่วยสอน
- 6) การสอนแบบเป็นทีม (Team teaching)

นอกจากนี้ครู/อาจารย์ผู้สอนควรจะดำเนินการสอนให้มีความแตกต่างจากการสอนในชั้นเรียนปกติ หรือลดการใช้พื้นฐานการสอนแบบเดิมๆ คือ การสอนแบบใช้การบรรยายเนื่องจากอาจไม่ทำให้ ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ หากเปรียบเทียบกับการเรียนแบบกลุ่มเล็ก ซึ่งหากพิจารณา จากบทความเรื่องการเรียนรู้การสอนใน ห้องเรียนขนาดใหญ่ : อุปสรรคและทางเลือกที่ท้าทาย ของรองศาสตราจารย์ ดร .สุมาลี ชีโนกุล คณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยน่าจะเป็นข้อสนับสนุนได้ดีว่า โดยสรุปแล้วแนวทางการจัดรูปแบบการจัดการสอนใน ชั้นเรียนขนาดใหญ่ก็มีแนวโน้ม คือ

- 1) ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก และการเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด
- 2) ผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจโดยใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย
- 3) ผู้สอนจัดเวลาการสอนเนื้อหาอย่างเหมาะสม
- 4) ผู้สอนใช้แนวทางการสอนที่น่าสนใจ โดยอาจผนวกการแสดงและสื่อที่เหมาะสม
- 5) ผู้สอนพัฒนาวิธีการวัดประเมินผลที่มีความตรงในการวัดและสามารถจัดการได้
- 6) ผู้สอนประสานงานและดำเนินการวัดประเมินและทำให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์

โดยสรุปหากครู/อาจารย์ผู้สอนยังมีความเชื่อที่จะดำเนินการสอนในชั้นเรียนใหญ่ด้วยวิธีการแบบเดิมๆ ที่มีใช้การบรรยายเพียงอย่างเดียว อาจทำให้กระบวนการเรียนรู้ ไม่เกิดประสิทธิผลมากเท่าใดนัก ดังนั้นครู/ อาจารย์ผู้สอนในชั้นเรียนใหญ่อาจจะต้องพยายามปรับจากการ จัดการสอนในชั้นเรียนปกติ โดยเปลี่ยนมาเป็นการจัดการสอนตาม รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหญ่ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อเอื้อต่อการ เรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงเนื้อหาได้มากขึ้น

อาจารย์วิจิตรา จามจรี
ผู้รับผิดชอบโครงการ

เอกสารอ้างอิง

“การเรียนการสอนในห้องเรียนขนาดใหญ่ : อุปสรรคและทางเลือกที่ท้าทาย”.

http://www.academic.chula.ac.th/thaiver/fec_develop/04km.html (ออนไลน์).

เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2555

Jane Benbow, et al. (2007). Large Class Sizes in the Developing World: What Do We Know and What Can We Do? American Institutes for Research under the EQUIP1 LWA.: 8-9.

McLeod, N. (1989). What teachers cannot do in large class? Lancaster-Leeds language learning in large classes research project no.7.

Watson Todd, R. (2006a). Why investigate large classes? rEFLections, 9,10: 1-12.

Watanapokakul, S. (2006). A development of the active learning instructional model for enhancing secondary school students' English communicative abilities in large classes. Unpublished Dissertation. English as an International Language Program, Graduate School, Chulalongkorn University.